

SOCIETAT ▶ MANRESA

LA MANRESA DE LES BASES (2): L'ACTIVITAT AGRÀRIA

125
ANYS

La feina d'un de cada quatre manresans

► La zona nord de la ciutat l'ocupaven els camps de regadiu, regats des del segle XIV per l'aigua de la Sèquia. A les terres més bones s'hi plantava blat, i a les de menys qualitat, sègol, ordi... També ocupava una extensió important la mongeta manresana

Francesc Comas

MANRESA

La Manresa de l'època de les Bases es fomentava en dues grans activitats econòmiques: la indústria tèxtil i l'agricultura. Aquests dos subsectors eren els que permetien el desenvolupament de les altres activitats que hi havia a la ciutat.

En aquells anys, la indústria tèxtil donava feina a més de la meitat de la gent que treballava al sector industrial i representava el 53,3% de la població activa, mentre que l'agricultura absorbia, aproximadament, una de cada quatre persones que treballaven (28,6%). A més a més, cal tenir en compte que molta gent s'hi dedicava a temps parcial.

Dos tipus d'agricultura

El sector agrari manresà es caracteritzava, per raons històriques, en dos tipus d'agricultura, la de secà, que ocupava els sectors de ponent, llevant i meridional del terme, mentre que tot el sector nord –que enllaçava amb el Pla de Bages– eren terres de regadiu.

Els camps de secà ocupaven els altiplans propers a la ciutat, com Cirerencs, el Malbalç, Bufalvent, pla de Cal Gravat i el Guix a l'est; les Tries, la Travessa, les Pedreres, els Comtals, el Xup, la Catalana al sud; i les Tres Forques, la Plana del Pont Nou, els Cossos Sants, serra d'Ardèvol i els Balcells, entre d'altres, situats a l'oest.

La majoria de les terres de se-

La plaça Major de Manresa ha estat, des de l'època medieval, l'indret on la pagesia de l'horta de la ciutat ha anat a comercialitzar els seus productes. La imatge superior de la plaça correspon a l'any 1900

càstaven ocupades per la vinya, que era el conreu més important de Manresa, com analitzem en el desglossat (text de sota). Li anaven al darrere, en una proporció més baixa, els cereals i l'olivera.

Els cereals –que també es conreaven en alguns camps de regadiu– eren insuficients per cobrir la demanda d'una ciutat en constant creixement. És per això que en el moviment de mercaderies de l'estació del Nord trobem que hi arribaven grans quantitats de blats i farines; farratges; olis; arròs

i llegums, sobretot cigrons.

L'olivera també ocupava poca extensió de terreny i moltes vegades les oliveres, de tipus verdal, corbella, arbequina o brancal, les trobem al mig de camps de cereals i associades a altres conreus.

La zona nord de la ciutat l'ocupaven els camps de regadiu, regats des del segle XIV per l'aigua de la Sèquia. Aquest terreny presentava un relleu molt més suau que els altres indrets del municipi. Des de l'època medieval s'havien conreat camps de regadiu a les

partides de l'Irla, Can Font de la Serra, Mas Terròs, Puigberenguer, Tortonyes, la Parada, la Pujada Roja, el Guix, el Juncar, el Grau, Viladordis, Mas d'en Roca, Misser Mas, les Cots, la Culla i Sant Pau.

El creixement de la ciutat, que va començar a mitjan segle XIX, es va fer transformant els camps de regadiu del sector est i nord del terme en carrers, places i camins. Aquesta disminució de l'espai periurbà per la pressió urbana va fer que es posessin en funcionament noves zones de regadiu cap a les

partides del Colomer, el Poal, Mas d'en Pla i la Talaia. Amb aquesta ampliació, la superfície de regadiu del terme de Manresa al final del XIX i començament del XX arribava a les 1.000 hectàrees.

Des de feia anys, les millors terres de regadiu que es regaven amb l'aigua de la Sèquia eren destinades a produir cereals que la ciutat necessitava per a la seva subsistència. A les més bones, s'hi plantava blat, i a les de menys qualitat, sègol, ordi i blat de moro.

També ocupava una extensió important la mongeta manresana, que tenia molta anomenada, les hortalisses i verdures, i algun arbre fruïter.

La venda a la plaça

La major part de la producció de l'horta manresana es venia cada dia al matí a la plaça Major i, més endavant, a altres places, com la de l'Om, Planters, Pes de la Poca Farina i Calsina.

Les terres de regadiu eren treballades per pagesos, que en tenien algunes en propietat i arrendaven les altres, i per artesans, que veien en la tinença d'una peça de terra una assegurança per a la seva subsistència, sobretot en època de crisi.

La major part de les terres de secà i de regadiu eren propietat de grans hisendats, com Ramon Soler de la Plana, els Oller del Mas, el Soler d'Asprer, can Font de Cirerencs, o d'industrials manufacturers que moltes vegades hi aixecaven una torre per anar-hi a passar l'estiu, com Francesc Cots, Llogari Serra, Joan Torrents Miralda, Tomàs Gomis i Agnès Batlles.

L'APUNT

Més de sis mil quarteres dedicades a la vinya

► L'activitat agrícola de final del segle XIX i començament del XX va lligada a la vinya. En aquells temps hi havia unes nou mil quarteres de conreu, de les quals més de sis mil estaven dedicades a la vinya.

La producció de vi s'havia incrementat al llarg de les dècades anteriors com a conseqüència de la demanda francesa, que tenia les seves vinyes arruïnades per la fil·loxera. Aquest fet va provocar un augment del preu del vi i que es plantés vinya a la majoria dels pendents dels altiplans del terme. Encara avui són visibles les restes de parets de pedra seca que s'enfilen per les costes dels turons i altiplans dels voltants de la ciutat, així com les barraques de vinya, la majoria enrunades.

En aquells temps, la comarca del Bages era la zona que produïa més vi (el 21%) de tota la província de Barcelona, per sobre

del Penedès, i la producció del terme de Manresa representava el 13% del total de la comarca, seguit de Sallent, amb el 8%, i d'Avinyó i Santpedor.

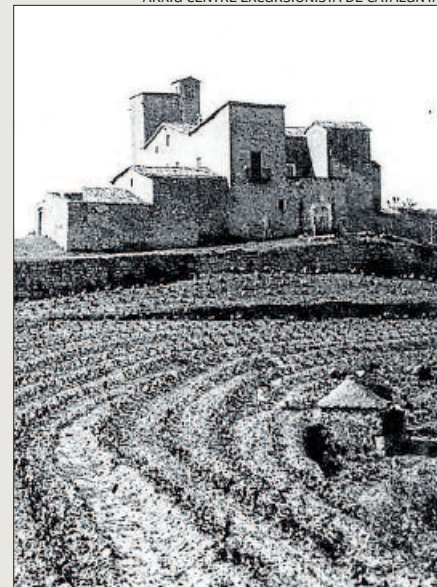
Aquesta importància es manifesta, també, en la gran quantitat de tines i de cellers que trobem, no només en les masies de Manresa (Oller, Culla, Gravat, Cirerencs, etc.), sinó també en molts baixos de la ciutat, com al barri de les Escodines, un barri agrícola des dels seus orígens; a carrers més centrals com el d'en Botí, i de Santa Llúcia, i, fins i tot, al carrer més senyorial de la ciutat, el carrer de Sobrerroca, on encara avui en dia són visibles externament dues tines d'unes grans dimensions.

La ciutat no només produïa vi, sinó que hi havia tota una sèrie de processos per tal d'elaborar aquest vi, ja fos per part dels mateixos pagesos, ja fos per industrials i comer-

ciants vinaters que es convertiren en els principals exportadors de vi. Al seu redós van aparèixer fàbriques d'alcohols i una gran quantitat de destil·leries, principalment a la carretera de Vic.

Aquesta situació d'alça del preu del vi i d'augment de la superfície es va mantenir fins a l'any 1892. A partir de l'any de les Bases, el preu del vi va començar a baixar i, a més a més, aquest any va arribar la plaga de la fil·loxera i va començar a matar grans extensions de ceps. Però, com que va arribar més tard que a altres indrets, els pagesos d'aquí ja coneixien les solucions que calia aplicar i van replantar les vinyes amb peu americà. Malgrat aplicar aquesta solució, la crisi va afectar molts rabassaires i va crear un gran malestar social en el camp manresà, que esclataria amb molta virulència al cap d'uns quants anys.

ARXIU CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Masia de la Culla envoltada de vinyes en una fotografia del començament del segle XX